

Summary

The article deals with the problem of pseudomorphic characters's (pseuds's) typology, its specifics and determinants in the Ukrainian and Russian dramatic art in the end of the 18th – first half of the 19th centuries. We define the main differential feature of such characters, principles of their system classification, variations of pseuds, motives that associated with them in the context of the investigated literature. We make a comparative analysis on the basis of synthesis of contact-genetic and typological methods. We make conclusions about the specifics, the factors that determine this specifics and national characteristics of the creative concretization of typological variants.

Keywords: pseudomorphic characters, pseuds, motive, comical, binary antinomy.

УДК 801.8:141.338

Солецький О. М.,
кандидат філологічних наук,
ДВЗН “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

ЕМБЛЕМАТИЧНІ ФОРМИ ПЕРВІСНОГО СЕМІОЗИСУ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Генезис емблематичного семіозису, його функції в процесах становлення культури, мови, художньої літератури в окремих проєкціях уже вивчалися антропологами, лінгвістами, етнологами, літературознавцями, проте й понині актуальним видається спостереження за модифікацією і трансформацією первісних емблематичних форм, їх стабілізуванням в матриці конкретного художнього виду, проєктуванням внутрішньо текстових механізмів організації значень у “вторинних” (за М. Бахтіном) утвореннях [дет. див.: 15].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Традиційно квінтесенцією становлення структурально завершеного варіанту цих форм вважають жанр емблеми, що, на думку багатьох дослідників, ідеально концентрував своєрідність барокової поетики та риторики. У дослідницькому дискурсі (Б. Криса, О. Михайлов, Д. Степовик, Л. Софронова, Л. Ушкалов, Д. Чижевський,) домінує переконання, що емблема утвердилась як окрема літературна форма задовго до епохи Бароко і зросла на основі тієї словесно-графічної єдності художнього мислення, “джерела якого линуть в глибини тисячоліть” [10, 358]. Дмитро Чижевський, вивчаючи емблематичну поезію бароко, пов'язує її витoki з “ідеєю символізму” [16, 326], з'ява якого “втрачається десь в найстарших формах релігій старого Сходу” [16, 326], різних “відмін платонізму, зокрема християнського...цілій літературі символічного витовкмачення Біблії” [16, 326]. Популярна в часи Ренесансу наукова тенденція “розв'язати питання про єгипетські ієрогліфи” надалі переросла в ґатунок літературної і спровокувала особливе піднесення “масовості” (у Д. Чижевського – “масової літератури” – О. С.) емблематичної поезії. Григорій Сковорода у своїх трактатах часто наголошував на семантичній потенціальності емблематичних висловів, звертаючи на давність їхнього вжитку: “такія фігури заключаюція в себе тайную силу, названы от еллинских любомудров: emblemata, hieroglyphica” [13, 20]. Подібні трактування віднаходимо в працях зарубіжних вчених, зокрема канадського

науковця Пітера Делі “Література у світлі емблеми: структурні паралелі між емблемою і літературою в шістнадцятому і сімнадцятому століттях” [19, 9–42].

Виділення не вирішених проблем, формування мети і завдання статті.

Цитовані міркування дослідників акцентують на “давності” емблематичної традиції в межах історії книжної літератури чи її проявів, проте меншою мірою – на зв’язках з уснопоетичною системою та презентованого у ній первісного досвіду та “первісної мови”. Відтак, в межах цього дослідження зосереджуємо увагу навколо проблеми “емблематична форма – первісне мислення – фольклор”, що спонукає до перегляду та відтворення концепцій становлення мовної картини світу, міфологічної свідомості, факторів впливу на постання та розвиток фольклору.

Виклад основного матеріалу. Феномен емблеми має широке трактування в мистецтвознавстві, антропології, історії, філософії, літературознавстві. З конкретного жанру вона трансформувалась в культурологічне та семіотичне явище. Російська дослідниця О. Григор’єва тлумачить її двояко: “в якості конкретного історичного і культурного явища і в якості універсальної моделі цілої групи культурних феноменів. Відповідно, і поняття структури і прагматики мають відноситись як до емблеми в вузько-історичному сенсі, так і до схожих з нею явищ” [1, 10].

Однією з важливих ознак емблематичності в літературі є іманентна єдність візуального образу і слова (О. Михайлов, Д. Чижевський), які когерентно структурують процес сигніфікації. Ця ж таки єдність була первинною дихотомією народження мови та міфу, ритуалу та релігії, звичайно ж у форматі первинного натуралістичного номіналізму. По-різному її відзначали та окреслювали зарубіжні та вітчизняні вчені.

Німецький антрополог і лінгвіст Макс Фрідріх Мюллер у своїх мовних та релігійних компаративних студіях наголошував на тому, що причина появи релігії полягала у виродженні мови, перенесенні до сфери абстрактного метафоричних виразів, котрі позначали реальні явища природи: “Якщо ми вперто не хочемо зрозуміти мову давніх пророків, якщо ми наполягаємо на розумінні їх слів з зовнішнього і матеріального боку і забуваємо, що перш, як у мові було встановлено розмежування між конкретним і абстрактним, між чисто духовним і грубо матеріальним, бажанням мовців було охопити і конкретне, і абстрактне, і матеріальне, і духовне тим способом, який став зовсім чужим для нас, хоча він живе у мові кожного справжнього поета” [11, 57].

Упродовж століть у працях з порівняльної міфології часто зринало міркування про спорідненість форм і структур вираження аксіологічних постулатів первинної міфології і релігії на різних континентах. Еміль Дюркгайм стверджував, що в божественних образах неминуче відображалися колективні переживання найважливіших реалій суспільного і культурного життя [3], американський вчений Е. Полومه припускає, що людина створювала богів за власним образом і подобою [20, 55–82]. Тож цілком логічно, що “нові дослідницькі течії зосереджуються на побудові моделей і структур, базованих на основних напрямках сучасних наук про людину” [2, 30]. Ці новітні моделі та структури мають різне номінування, проте об’єднує їх спільна методологічна основа – у різний спосіб вони використовують зображально-графічну,

образно-словесну взаємодію давніх виражень первинного досвіду як предмет наукового дослідження.

Польський етнолог та лінгвіст Александр Гейштор у праці “Слов’янська міфологія” робить “чи не найважливіше відкриття: багато назв слов’янських богів є лише епітетами імен головних богів, які почасти набули рис самостійних фігур” [14, 327]. Більш як століття поперед з’яви книги польського дослідника український вчений Микола Костомаров у праці з ідентичною назвою висловив подібні міркування. Наголошуючи на тому, що “слав’яни, всупереч очевидному багатобожжю, визнавали одного Бога, батька природи” [6, 3], він підкреслює, що слов’янське розуміння Божества – це не пантеїзм, а розгалужене відображення Божественної єдності, проявлене у різних іпостасях, які варто ототожнювати з світлоносною, сонячною, водяною та земною стихіями. Учений доводить, що різні номінації язичницьких божеств – це лише різні варіанти проявлення однієї з Божественних сутностей. Тож, можемо стверджувати, що ці варіанти – це своєрідні емблематичні форми вираження первісного розуміння ідеї сакрального.

Український і польський дослідники подібним чином інтерпретують сигніфікативну номінацію богів, вибудовуючи ледь не ідентичну модель та стратегію наукового доведення. Шукаючи етимологічні корені назв слов’янських богів у санскриті, праслов’янській, іранській мовах, обидва зважають на візуальне окреслення образу та його вербальне позначення, що у такий спосіб цілісно відтворює смислову функцію як єдність. Зрештою, її доволі влучно описав Мірчі Еліаде (опирається на неї і А. Гейштор): “Дерево ніколи не було предметом поклоніння саме по собі, люди вшановували те, що містилося всередині нього або що воно для них позначало” [2, 327]. Цей фундаментальний принцип був ключовим у постанні первісної мови та первісного світогляду, від відображає особливу модель організації досвіду, що оперта на візуально-словесну синкретичність.

Візуально-предметна форма та вербальне позначення взаємодоповнювально організують уявлення та сенс давніх божеств. М. Костомаров у своїй книзі неодноразово наводить детальні описи представників язичницького пантеону, запозичивши їх з опису війн Вальдемара Саксона Граматика (до речі, цими ж цитатами користується багато інших дослідників, зокрема й А. Гейштор). Описуючи кумира Свентовита, він вказує: “перевершував будь-який людський ріст, з чотирма головами і чотирма шиями, з двох боків – дві спини і двоє грудей; борода у кумира була дбайливо укладена, волосся острижене, оскільки художник відтворював зачіску рюгенців. В одній руці кумир тримав ріг, який волхв, закріплений за святилищем, щорічно в назначений день наповнював вином...Ліва рука була зігнутою, наче лук, за іншим даними – тримала лук. Кумир був одягнений, одяг сягав колін, що були виготовлені не з одного дерева з тулубом, але так майстерно з’єднані з ним, що всевидяче око не могло цього помітити. Ноги його стояли на голій землі і підошви входили в землю. Біля кумира знаходилися його речі: сідло, вуздечка і чудовий величезний меч, піхви якого і рукоять прекрасної роботи сяяли сріблом” [6, 13–14]. Цей опис доволі яскраво демонструє вагомість візуалізації давнього божества, проте його ідеологічна сакральність сповнювалась у єдності з

додатковими вербальними “коментарями” – Свентовид – означав сонце, світлоносне першоджерело, язичницькі обряди вшанування кумира словесно акцентували його диференціальне проявлення. У такому взаємопроникному представленні він втілював один з виявів верховного Бога, відтак “здається безсумнівним, що Свентовит, Сварожич, Радегаст і Дажбог – одна і та ж персона” [6, 21].

Александр Гейштор зосереджується у своїй студії, як правило, на семантичних виявах сакральних номінувань і тотожної присутності божественних функцій в різних релігійних віруваннях. Наголошуючи на тому, що Свентовит – “суто слов’янське” ім’я, дослідник наводить цілий ряд споріднених коренів у праслов’янській, іранській, литовській мовах і реконструює варіанти його семантики. “Це ім’я складається з двох елементів. Перший (svēt-) позначає володаря доброї магічної сили (“святого”)... Другий елемент – ознака, що міститься в суфіксі *-ovīt /-evīt. Його значення для нас не є цілком зрозумілим, хоча ця морфема й повторюється в багатьох власних назвах. Найімовірніше, *-vīt – відповідник поняття “пан”” [2, 112]. І хоча український та польський дослідник доволі детально відображають візуальний контур образу, його атрибути те вербальну етимологію, подібні постави в індоєвропейських міфологіях, все ж меншою мірою зважають на те, що і візуальне представлення і вербальні доповнення, на нашу думку, варто розглядати як взаємодоповнювальну єдність. Лише в такій формі вона повнокровно виражає первісне уявлення і позначення (сигніфікацію) ідеї сакрального. Сенс давніх релігійних презентацій окреслювався через взаємодію візуального компонента (форма, вигляд, атрибути конкретного кумира) і словесного доповнення (назва божества, словесно-жестикулярний супровід ритуально-обрядових дійств). Зрештою, у такій конструкції розкривається і певна етапність смисловпорядкування первинного досвіду, сфери його накопичення та фіксування. “Словесне мистецтво виникло не лише пізніше ніж живопис, скульптура, танець і музика, але й у синкретичному звязку з ними і з зображальним мистецтвом в межах деякого театрального дійства, яким був первісний ритуал” [9, 40]. Словесний компонент певним чином дублював, коректував та розширював домінуючу смисловою ідею, він або коментував візуальну форму або зводив її представлення в додаткове вербальне узагальнення. У такий спосіб поняття реальності, гносеологічної езотеричності, аксіологічної вагомості та трансцендентності виявляло свою сутність, загалом, міфологічна свідомість “сприяла, – за словами М. Еліаде, – “піднесенню” людини” [17, 148].

Таким чином, семіотичний ефект емблематики праслов’янських сакральних представлень спроектований взаємодією іконічного (зображального) та конвенціонального (словесного) елементів. У такій універсальній формі емблематика дохристиянських Божеств презентувала мнемонічні функції, відображала загальні закономірності давньої культурної свідомості. Загалом, уявлення слів, висловів у вигляді образів (imaginatio) “відіграло важливу роль в античній і середньовічній концепціях пам’яті і мнемотехніки” [18, 16–17]. Зображуване і словесне (іконічне і конвенціональне) були основними формами позначення усвідомлюваного світу. Емблематика виконувала функцію “формотворчості” (Е. Кассіпер), її модель перетворювала “різноманітність явищ в єдність “основоположностей”” [4, 15]. Іконічно-конвенціональне

презентування кожного з представників язичницького пантеону демонструє включення індивідуального в універсальну форму закономірності й впорядкованості. Емблематична модель є варіантом інтелектуального синтезу, і як у мистецтві, міфології та релігії, в ній “емпірично дане не так відображається, а скоріше твориться за визначеним принципом” [4, 15].

Принцип “емблеми” проглядається в анімістичних та тотемістичних уявленнях. Визначення людиною свого місця у світі, впорядкування законів і форм світового буття зводило процес самопізнання та світопізнання до різних типів структурованих тотожностей та протиставлень. Цю гносеологію Клод Леві-Строс пояснює за допомогою описів “системи найменувань і системи установок” [8, 41], системи словника і психологічно вмотивованих світоглядних кореляцій. Тож особливого значення тут набуває системність взаємозв'язків поміж матеріальним світом і його відображення у первісних мовних типах. На первісному етапі функціонування мови чітко розмежовується графічний і фонетичний аспекти позначень уявлень про світ. Графічний, що виражався у формі малюнків, піктограм, настінних розписів, тілесних татувань, просторових окреслень капищ, жертovníків, і фонетичний, що поставав у вияві артикульованого, наповненого емоційною семантикою звука. Відтак смисловираження творилося у дуалістичному перехрещенні.

Осмилюючи організацію світу прасупільств, антропологи та лінгвісти акцентують на традиціях представлення племен та їх номінувань через асоціативні аналогії, що формувало сакральні тотеми. Роже Каюа зазначає: “Істоти, що слугують їм за емблеми – справді різної масті і часто протиставляються. Так, плем'я гурндічмара у штаті Вікторія поділяється на Krokitch (білих какаду) та на Kaputch (чорних какаду)” [5, 86]. Таким чином, самість та тотожність племені виражалась через емблематичну аналогію, що мала візуальне (ідол тотема, копіювання його форми через перевтілення) та вербальне (фонетичне) виявлення. У цьому контексті окремі пояснення етимології слова “слов'яни” теж підкреслюють вагомість емблематичного представлення. Традиційно його пов'язують з лексемою *slovo* (слово), яке “цілком слушно тлумачать як позначення людей, які розмовляють зрозумілими словами, мовою, доступною для членів спільноти” [2, 64]. Таке трактування, що стягує взаємозалежний словообраз – “людина-слова”, “людина-мова” у цілісну форму, на думку Александра Гейштора, опирається на давній етимологічний принцип, що сягає часів ведичної Риг'веди, грецьких та античних міфів, осетинської традиції, де “слово” завжди було пов'язане з головними богами, поділом світу, інструментом магії та пізнання, керування, добробуту. Водночас, термін “слов'яни” пов'язують з гідронімом на позначення Дніпра – “Славути”, як вияв “славлення” величної ріки та водяної стихії тощо. Як бачимо, пояснення дослідників обґрунтовують різні варіанти тлумачення етимології лексеми “слов'яни”, та об'єднують їх спільність емблематичного узгодження в інтерпретаційних методах.

Розуміння первісного досвіду потребує конгруентного реконструювання візуального і вербального компонентів та врахування обмежених можливостей архаїчної семіотики. Клод Леві-Строс, зважаючи на цю особливість, зазначає: “суть міфологічного мислення полягає в тому, щоб виразити себе за допомогою

чудернацького за складом набору засобів, який є обширним, але все ж обмеженим – ним доводиться обходитись незалежно від поставленого завдання, бо нічого іншого під руками немає. Отже, це мислення є чимсь на кшталт інтелектуального бриколажа” [7, 32]. Техніка бриколажа передбачає довільні смислові утворення з первинних “підручних” засобів, до яких належали насамперед візуальні образи, що ставали предметом різноманітних аналогій та алегорій і формували окремі поняттєві узагальнення. “Елементи міфологічної рефлексії завжди знаходяться на півдорозі між чуттєвими образами (percept) та поняттями (concept)” [7, 33]. Перші, твердить Леві-Строс, неможливо відділити від тієї конкретної ситуації, в якій вони виникли, тоді як звернення до других вимагає, щоб мислення могло б, хоча б тимчасово, винести за свої дужки всі проекти. Посередником між образом та поняттям є знак, який може бути визначений як те, що пов’язує образ і поняття у ролі означника та означеного. Проте для того, щоб виникли такі відносини між цими категоріями, вони повинні взаємоузгодити свою референцію в межах певної моделі та структури, яка нагадує емблематичну. Власне, тут насамперед акцентуємо на принципі, що забезпечує функціонування системи взаємовідношень між візуальним образом-його значенням-знаком. Доволі чітко це простежується в первісних спробах класифікувати світ за певними категоріями (рослини, тварини, птахи, дерева) – давні племена “класифікують істот та природні явища за допомогою широкої системи відповідників” [7, 54]. Відтак процес розуміння конкретного образу потребує внесення відповідника у знану модель та структуру, що контекстуально координує семантику.

Висновки. Вибірково та фрагментарно згадані нами моделі генерування первісних колективних смислів по-різному демонструють функціональну і структурну схожість до феномену “емблематичного” типу. Опис та інтерпретація давніх семіотичних систем часто опирається на принцип “емблематичності” – виявлення відносин у межах візуально-вербальних знакових утворень, що функціонують як система мнемонічних фігур культури. Тож емблематична форма є конвенціональною конструкцією “пам’яті культури”, первісні форми якої окреслюються на стадії зародження мовної картини світу.

Література

1. Григорьева Е. Эмблема: Очерки по теории и прагматике регулярных механизмов культуры / Е. Григорьева. – М. : Водолей Publishers, 2005. – 232 с.
2. Гейтштор А. Слов’янська міфологія / А. Гейтштор ; [пер. з пол. С. Гірік]. – К. : ТОВ “Видавництво “Кліо””, 2014. – 416 с.
3. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії / Е. Дюркгайм ; [пер. з фр. Г. Філіпчука та З. Борисюк]. – К. : Юніверс, 2002. – 424 с.
4. Кассирер Э. Философия символических форм / Э. Кассирер. – М. ; СПб. : Университетская книга, 2002. – Т. 1 : Язык. – 272 с.
5. Каюа Р. Людина і сакральне / Р. Каюа ; [пер. з фр.]. – К. : “Ваклер”, 2003. – 256 с.
6. Костомаров М. Слов’янська міфологія / М. Костомаров. – К. : ФОРМ Стебеляк О. М., 2014. – 200 с.
7. Леві-Строс К. Первісне мислення / К. Леві-Строс ; [пер. з фр., вступ. сл. та прим. С. Йосипенка]. – К. : Український Центр духовної культури, 2000. – 324 с.

8. Леві-Строс К. Структурна антропологія / К. Леві-Строс ; [пер. з фр. З. Борисюк]. – К. : Основи, 2000. – 387 с.
9. Мелетинский Е. М. Статус слова и понятие жанра в фольклоре / Е. М. Мелетинский, С. Ю. Неклюдов, С. Е. Новик // Историческая поэтика. Литературные эпохи и типы художественного сознания. – М. : Наследие, 1994. – С. 39–104.
10. Михайлов А. Поэтика барокко: завершение риторической эпохи / А. Михайлов // Историческая поэтика. Литературные эпохи и типы художественного сознания. – М. : Наследие, 1994. – С. 326–391.
11. Мюллер Ф. М. Введение в науку о религии: Четыре лекции, прочитанные в Лондонском Королевском институте в феврале – марте 1870 года / Ф. М. Мюллер ; [пер. с англ., предисл. и коммент. Е. С. Элбакян ; под общ. ред. А. Н. Красникова]. – М. : Книжный дом “Университет” : Высшая школа, 2002. – 264 с.
12. Потебня А. Из записок по русской грамматике. Об изменении значения и заменах существительного / А. Потебня. – М. : Просвещение, 1968. – Т. 3. – 551 с.
13. Сковорода Г. Повне зібрання творів : [у 2 т.] / Г. Сковорода. – К. : Наукова думка, 1973. – Т. 2. – 574 с.
14. Слупецький Л. Післямова / Л. Слупецький // Гейтштор А. Слов'янська міфологія / [пер. з пол. С. Гірік]. – К. : ТОВ “Видавництво “Кліо””, 2014. – С. 320–355.
15. Солецький О. Барокова емблема як компонент внутрішньої організації текстів Валерія Шевчука / О. М. Солецький // Волинь-Житомирщина : [історико-філологічний збірник з регіональних проблем]. – Житомир, 2004. – № 12. – С. 118–125.
16. Чижевський Д. Український літературний барок: нариси / Д. Чижевський ; [підгот. тексту та мовна ред. Л. Ушкалова ; вступ. ст. О. Мишанича]. – Харків : Акта, 2003. – 460 с.
17. Элиаде М. Аспекты мифа / М. Элиаде ; [пер. с фр. В. Большакова]. – М. : “Инвест-ППП”, СТ“ППП”, 1996. – 240 с.
18. Mary J. Carrutheis, The Book of Memory: A Study of Memory in Medieval Culture / J. Mary. – Cambridge : Cambridge University Press, 1994. – 393 p.
19. Peter M. Daly Literature in the light of the emblem: structural parallels between the emblem and literature in the sixteenth and seventeenth centuries / M. Peter. – University of Toronto Press, 1998. – 283 p.
20. Polome E. The Indo-European Component in Germanic Religion / E. Polome // Myth and Law among the Indo-Europeans / [ed. by J. Puhvel]. – Berkeley ; Los Angeles ; London, 1970. – P. 55–82.

Анотація

У статті осмислюються первісні моделі та структури візуально-вербальної сигніфікації. На основі досліджень міфологічної свідомості, становлення мовної картини світу, факторів впливу на постання та розвиток фольклору робиться спроба визначення особливої знакової структури вираження первісного досвіду, яка пізніше стала основою творення емблематичних форм у літературі.

Ключові слова: емблематична форма, синкретизм, первісне мислення, міфологічна свідомість, сигніфікація, ритуал, фольклор.

Аннотация

В статье осмысливаются первоначальные модели и структуры визуально-вербальной сигнификации. На основе исследований мифологического сознания, становления языковой картины мира, факторов влияния на возникновение и развитие фольклора делается попытка определения особой знаковой структуры выражения первоначального опыта, которая позже стала основой создания эмблематических форм в литературе.

Ключевые слова: эмблематическая форма, синкретизм, первобытное мышление, мифологическое сознание, сигнификации, ритуал, фольклор.

Summary

The primeval patterns, visual and verbal designation structures have been considered in the paper. There is an attempt conducted to determine the specific sign structure expression of the primeval experience on the bases of the mythological consciousness studies, the linguistic world picture formation, while also taking into account the factors that influenced on the rise and development of folklore. This sign structure expression of the primeval experience laid bases for the creation of the emblematic forms in literature.

Keywords: emblematic form, syncretism, primeval thought, mythological consciousness, signification, ritual, folklore.

УДК 82.091::821.161.2+821.111-3

Чик Д. Ч.,
кандидат філологічних наук,
Бердянський державний педагогічний університет

МАПА ПОДОРОЖІ: МОНОМІФ ЯК СЮЖЕТНА МОДЕЛЬ В АНГЛІЙСЬКОМУ Й УКРАЇНСЬКОМУ САТИРИЧНОМУ “РОМАНІ ВЕЛИКОЇ ДОРОГИ” ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТ.

У сучасному літературознавстві “роману великої дороги” присвячено не так вже й багато праць. Серед них можна виокремити дослідження М. Соколянського [17, 58–72; 16], І. Жаборюк [11] та ін., в яких окреслено основні жанрові ознаки цього різновиду. Щоправда, осторонь залишаються проблеми традиції “роману великої дороги” в українській літературі ХІХ ст. в контексті тогочасних західноєвропейських літератур, зокрема, у творчості Г. Квітки-Основ'яненка та М. Гоголя. Продуктивним видається компаративне зіставлення російськомовних романів “Жизнь и похождения ... Столбикова...” (1841) Г. Квітки-Основ'яненка та “Мертвые души” М. Гоголя (1842) з романами “The Adventures of Hajji Baba of Ispahan” (1824) Дж. Морье (Морієра), а також “The Posthumous Papers of the Pickwick Club” (1836–1837) Ч. Діккенса. Досі згадані вище сатиричні романи Г. Квітки-Основ'яненка, М. Гоголя, Дж. Морье та Ч. Діккенса не були об'єктом єдиного компаративного дослідження (щоправда, спеціальних і принагідних зіставлень роману-поєми “Мертвые души” М. Гоголя з “The Posthumous Papers...” Ч. Діккенса є чимало [25; 19; 20; 10; 3; 8; 14, 167–169 та ін.]).

У текстах українських та англійських письменників зауважуємо символічну інтерпретацію мономіфу – єдиної для усіх міфів, релігій і творів красного письменства міфологічної структури мандрів і випробувань головного героя. Термін “мономіф”, як відомо, був введений в науковий обіг американським міфологом-компаративістом Дж. Кемпбелом. Учений розумів мономіф як єдину структурну модель, яка лежить в основі “великого наративу” – міфу, легенди та художньої літератури загалом. Така модель притаманна чи не всім оповідям, починаючи з давньоіндійських міфів та з часів “Іліади” й закінчуючи тими сюжетами, на яких побудовані сучасні комп'ютерні ігри, кіно- і мультфільми, розраховані як на невибагливого споживача, так і елітарного поціновувача.

Структурно міфологема міфу не є складною. Перший етап – вирушення героя у подорож – починається з поклику до пригоди. Як зауважує Дж. Кемпбел,